

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Смілянського міськрайонного суду Черкаської області

27-28.01.2025

м. Черкаси, 2025 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 27-28.01.2025 групою НПМ здійснено відвідування Смілянського міськрайонного суду Черкаської області (далі – суд, заклад, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Тептюк Максим Петрович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Черкаській області (керівник групи НПМ);

Строкань Сергій Ігоревич, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Біньковський Андрій Сергійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Місцезнаходження суду: вул. Пилипа Орлика, буд. 15, м. Сміла, Черкаський р-н, Черкаська обл., 20701, вул. Соборна, буд. 94, м. Сміла, Черкаський р-н, Черкаська обл., 20701.

Керівництво установи:

Прилуцький Володимир Олександрович, голова суду;

Ковальчук Людмила Володимирівна, керівник апарату суду;

Яценко Олена Йосипівна, заступник керівника апарату суду.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду здійснює Державна судова адміністрація України через Територіальне управління Державної судової адміністрації України у Черкаській області.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» установа є судом першої інстанції та здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом. Суд розглядає по першій інстанції цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Штатна чисельність працівників суду – 47,5 штатних одиниць, з них штатна чисельність суддів – 12.

Суд розміщений у двох окремих адміністративних будівлях. Перше приміщення знаходиться за адресою: вул. Пилипа Орлика, буд. 15, м. Сміла. Друге приміщення розташоване за адресою: вул. Соборна, буд. 94, м. Сміла.

Кожне приміщення суду має по одному основному (центральному) входу/виходу. При вході до обох приміщень суду розміщена кнопка виклику персоналу для маломобільних груп населення.

Пропускний режим та охорону суду здійснюють працівники Служби судової охорони, пост яких знаходиться на першому поверсі суду.

На пропускному пункті наявна аптечка, в якій містяться ліки, необхідні для надання первинної медико-санітарної допомоги.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правової допомоги, правилами та обов'язками учасників судових процесів тощо.

У кожному із окремих приміщень суду облаштовано по одній залі судових засідань, призначеній для розгляду кримінальних справ.

У зазначених залах судових засідань розміщені кабінки для підсудних з огорожею зі спеціального захисного скла. Вікна в залах судових засідань та коридорах заґратовані.

Слід зазначити, що під час відвідування суду представниками НПМ керівництво суду повідомило, що до кінця березня 2025 року планується завершення ремонтних робіт у новому приміщенні, в якому буде облаштовано суд та яке відповідатиме встановленим національним стандартам.

Доставлення обвинувачених та засуджених осіб до приміщення суду здійснюється Ротою конвойної служби Головного управління Національної поліції в Черкаській області, через центральний вхід приміщень суду.

Під час відвідування, обвинувачені, взяті під варту, засуджені, адмінарештовані особи в суді не перебували.

Випадків заподіяння смерті утримуваним або тілесних ушкоджень в суді не відбувалосьь.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групою НПМ здійснено 25.05.2022. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення та недоліки:

Порушення права осіб на гідні умови тримання;

Порушення права на професійну правничу допомогу;

Порушення права на забезпечення безпеки у суді;

Порушення права на доступність осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення;

Порушення права на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність.

Слід зазначити, що недоліки та порушення, виявлені за результатами попереднього відвідування, не усунуті, надані рекомендації не виконані.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. У порушення вимог пунктів 6.5.1 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН Суди), а також пунктів 9, 10 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), у приміщенні суду не обладнано камери для обвинувачених (підсудних), засуджених, а також приміщення для розміщення особового складу варті. Особи, які перебувають під вартою, тримаються у стаціонарному загородженні у залі судового засідання або в спеціальному автомобілі. Така практика не забезпечує роздільного тримання чоловіків і жінок, дорослих і неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою.

2. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 27 Конституції України).

3. У порушення вимог пункту 5.11 ДБН Суди та пункту 14 Інструкції, в суді не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу.

4. У порушення вимог пункту 13 Інструкції, в приміщенні суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камери до залу судових засідань, у зв'язку з чим, підсудні (засуджені) конвоюються через центральний вхід коридорами, що є доступними для сторонніх осіб до залів судових засідань, що призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях суду.

5. Перше та друге приміщення суду у порушення вимог пункту 6.5.2 ДБН Суди відсутній спеціальний санвузол для обвинувачених, підсудних

(засуджених). За інформацією керівництва суду у разі потреби таких осіб конвоюють до загального санітарного приміщення суду.

6. У порушення вимог пункту 7.2.6 ДБН Суду, суд не обладнано автоматичною пожежною сигналізацією, що загрожує життю людей у разі виникнення пожежі.

7. У порушення Кодексу цивільного захисту України в суді відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, статті 21 Конституції України) та маломобільних груп населення.

8. Відповідно до вимог ДБН В.2.2–40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом.

Так, у порушення вимог пунктів 6.1.8 ДБН Інклюзивність, приміщення суду не обладнано пандусами, вертикальним підйомником або ліфтом, у зв'язку з чим маломобільні групи населення, без сторонньої допомоги, не можуть вільно пересуватись приміщеннями суду.

9. Окрім цього, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарні вузли у приміщенні суду не пристосовані для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у них поручнів та можливості людині на кріслі колісному потрапити до санітарної кімнати.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

10. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог пункту 6.5.2 ДБН Суду у першому та другому приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено,

що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поводження.

Порушення права на приватність (стаття 32 Конституції України), права на захист персональних даних (стаття 12 Закону України «Про захист персональних даних»).

11. У порушення вимог абзацу другої частини першої статті 6, частини другої статті 12 Закону України «Про захист персональних даних» на головному вході першого та другого приміщення суду відсутні попереджувальні знаки та повідомлення про здійснення відеоспостереження. Слід зазначити, що відеоспостереження за своїми ознаками є різновидом обробки персональних даних, в складі візуальної/аудіовізуальної інформації. І така інформація може бути використана для ідентифікації особи.

Інші порушення.

12. Додатково слід зазначити, що відповідно до вимог пункту 9.5 ДБН Суди, зали судових засідань, призначені для розгляду кримінальних справ, а також камери для утримання підсудних (засуджених) повинні бути обладнані бактерицидними опромінювачами (бактерицидними лампами) для забезпечення знезараження повітряного середовища.

З метою з'ясування дати, часу, тривалості та фактичного проведення дезінфекційних заходів у зазначених приміщеннях представниками групи НПМ витребувано відповідну службову документацію, що підтверджує дотримання санітарно-протиепідемічних правил і норм. Однак працівниками суду вказані документи надані не були.

У зв'язку з цим групі НПМ не вдалося ні спростувати, ні підтвердити факт проведення дезінфекції повітряного середовища шляхом ультрафіолетовим випромінюванням.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Черкаській області:

1.1. Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

2. Смілянському міськрайонному суду Черкаської області:

2.1. Обладнати суд приміщенням для конвою, забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери

на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ та санітарний вузол;

2.2. Обладнати приміщення суду автоматичною пожежною сигналізацією;

2.3. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду;

2.4. Обладнати бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля або огорожену стоянку для спеціального автотранспорту варті;

2.5. Забезпечити в суді ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камери до залу судових засідань;

2.6. Облаштувати у будівлі суду найпростіше укриття;

2.7. Облаштувати будівлю суду кімнатою для роботи адвоката з підсудними;

2.8. Забезпечити підсудним та засудженим безперешкодний доступ до питної води;

2.9. Опрацювати питання щодо організації журналу проведення знезаражування залів судових засідань для розгляду кримінальних справ та камер для підсудних (засуджених) бактерицидними лампами;

2.10. Опрацювати питання щодо розміщення попереджувальних знаків про відеофіксацію відвідувачів суду в загальнодоступному місці згідно вимог Закону України «Про захист персональних даних».

Додаток: фотоматеріали на 4 арк.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Черкаській області**

Максим ТЕПТЮК

Фотоматеріали

фото 1 (перше приміщення)

фото 2 (перше приміщення)

фото 3 (перше приміщення)

фото 4 (перше приміщення)

фото 5 (друге приміщення)

фото 6 (друге приміщення)

фото 7 (друге приміщення)

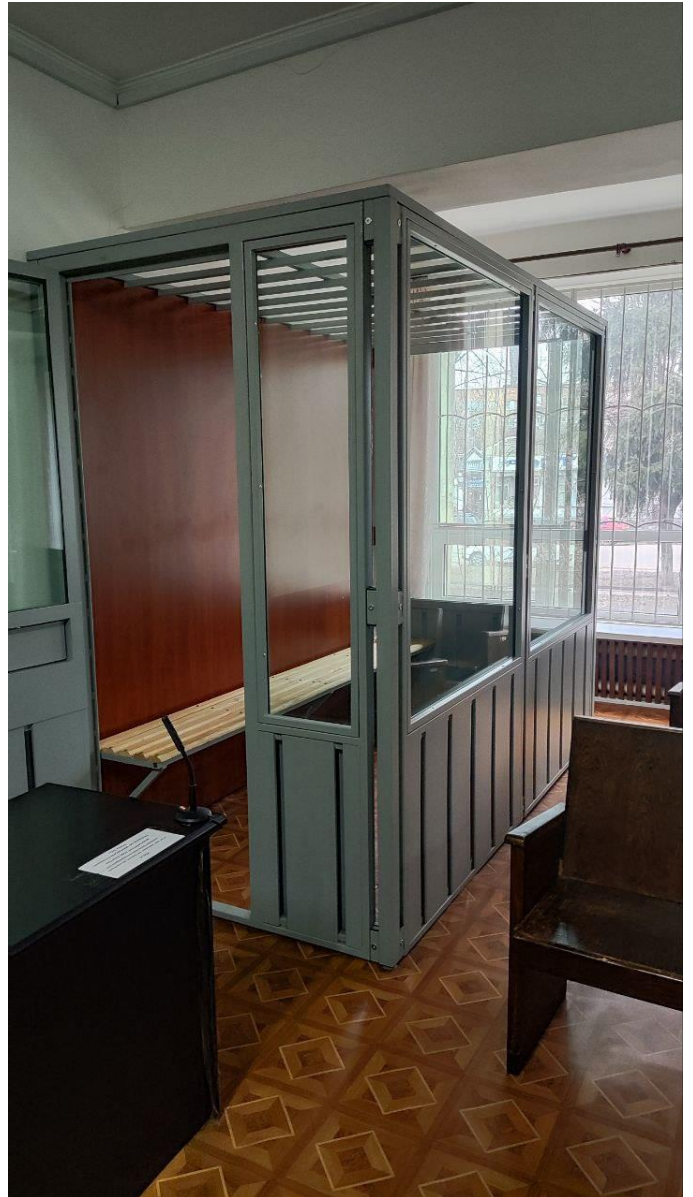

фото 8 (друге приміщення)

фото 9 (друге приміщення)

фото 10 (друге приміщення)

фото 11 (друге приміщення)

фото 12 (друге приміщення)

